

Václav Vacek

**VYSTUP
NA HORU
A BUĎ TAM**

VYŠEHRAĐ

Vystup na horu a buď tam

Vyšlo také v tištěné verzi

Objednat můžete na
www.ivysehrad.cz
www.albatrosmedia.cz

Václav Vacek
Vystup na horu a buď tam – e-kniha
Copyright © Albatros Media a. s., 2022

Všechna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.

ALBATROS MEDIA

VÁCLAV VACEK

VYSTUP
NA HORU
A BUĎ TAM

Cesta k setkávání s Bohem

Václav Vacek

VYSTUP
NA HORU
A BUĎ TAM

Cesta

k setkávání

s Bohem

VYŠEHRAĐ

Copyright © Václav Vacek, 2022

ISBN tištěné verze 978-80-7601-582-1

ISBN e-knihy 978-80-253-588-3 (1. zveřejnění, 2022)

ISBN e-knihy 978-80-253-589-0 (1. zveřejnění, 2022)

ISBN e-knihy 978-80-253-587-6 (1. zveřejnění, 2022)

Porozumění mám za největší bohatství.
Porozumíme-li si v jedné věci, neznamená to,
že si nutně rozumíme v druhé věci, natož ve všech.

*Děkuji všem, kteří mně ukazovali směr
k hledání smyslu.*

*Děkuji i těm, kteří přijali mou průvodcovskou
službu – s nimi jsem hledal a učil se.*

Úvodem

Kéž čtenář tam, kde si je stejně jistý jako já, pokračuje ve čtení.

Kde váhá, ať se mě zeptá.

Kde pozná, že se mýlí, ať se mě přidrží.

Kde pozná, že se mýlím já, ať mě opraví.

SV. AUGUSTIN VE SVÉ KNIZE „O NEJSVĚTĚJŠÍ TROJICI“

Srovnejme si spolu, prosím, nejprve krok, pokusím se ukázat svůj způsob přemýšlení o Bohu.

S dětmi je dobrá řeč, ptají se, chtějí růst.

„Kdo nás zná nejvíce?“ – ptám se dětí.

– „Maminka.“

„Proč?“

– „Protože jsme z její náruče.“

Ano, nejvíce nás zná ten, kdo nás má nejvíce rád.

„Kdo zná nejvíc našeho tatínka?“

– „Maminka.“

„Proč?“

– „Tatínek je často v její náruči. (A maminka v tatínkově náruči.)“

„Kdo znal tátu nejvíce, než byl ženatý?“

– „Babička ...“

Zajímá vás, zda nás Bůh zná víc než nejbližší lidé?

Můžeme se s Bohem setkávat? Poznávat ho?

Kdo zná nejvíce Boha?

„Boha nikdy nikdo neviděl; jednorozený Syn, který je v náruči Otcově, nám o něm řekl.“ (J 1,18)

Rodiče nám vyprávějí o babičce a dědečkovi, a o dalších lidech. Ježíš nám vypráví o Bohu.

Neříkáme dětem, že Bůh je duch, neboť jsme nikdo žádného ducha neviděli. Bible říká, že Bůh je jako vzduch, dech, vítr, myšlení ... dětem se líbí poznávat i to, co není vidět lidským okem, vzduch, elektřinu, magnetismus, některá záření ... Znají dalekohled, mikroskop, další přístroje, řadu vědeckých poznatků o přírodě. Rádi zkoumají nové věci, některým vydrží touha po dalším poznávání.

Ježíš nám říká: „Nebudete-li jako děti (ty se ptají, chtějí být velké, prozkoumávají a poznávají nové, učí se ...), daleko do Božího království nedojdete.“ (srv. Mt 18,3)

Mezi našimi představami o Bohu a tím, jaký Bůh je, je velký rozdíl. České slovo Bůh je od *bohatý*. Bůh nám rád ze svého bohatství rozdává. Svou zkušeností přitakáváme poselství Bible: Člověk je schopen zakoušet osobní Boží přátelství a odpovědět na ně svým přátelstvím.

Bůh s námi v Bibli mluví naší řečí. Nasloucháme-li pozorně jeho výpovědím, máme možnost mu porozumět. Vytváříme si o něm svou představu, jen potřebujeme mít na paměti, že Bůh je mnohem větší než naše představa o něm.

Vážím si vyprávění o Abrahámovi a jeho otci Terachovi z Talmudu.

Terach vyráběl a prodával modly. Jednou řekl synovi: „Abrame, zítra jedu do okresního města. Ty budeš v krámě.“

Ráno Abram chvíli na modly koukal a pak sekyrou všechny rozmlátil – mimo největší, té sekeru vložil do ruky.

Terach se večer vracel domů s dobrou náladou, dohodl prodej všech soch. Vstoupil do krámu a zhrozil se. „Abrame, co se tu

dělo?“ – „To ti povím, uvařil jsem modlám dobrou polívku, ale ony se začaly hádat. Ten největší vzal sekuru a všechny pomlátíl; podívej, ještě ji má v ruce.“ – „Co to vykládáš, panáci ze dřeva přece nemluví.“ – „No, a ty se k nim modlíš“, řekl syn, bouchnul dveřmi a utekl z domu.

Židé tento příběh vyprávějí svým synům a dodávají: „Rozbijte všechny modly, které jsme si my vytvořili, a vyprávějte to vašim dětem, aby rozbily modly, které si vytvoříte vy.“

To, že Boha nikdy nepoznáme úplně, je příslibem nevyčerpatelného objeovávání závratných překvapení.

Podobně to je s porozuměním sobě a blízkým lidem.

Pro vyjádření blízkosti s druhými máme slovo přátelství.

Přátelství vytyčuje základní směr naší cesty k poznávání Boha. Mluvit o svém vztahu s Bohem je těžší, než mluvit o Bohu – je to velice důvěrné. Ptát se někoho, jak prožívá své přátelství s Bohem a jak s ním mluví, se většinou neodvažujeme.

S určitým ostychem se odvažují nabídnout zkušenost svou.

BŮH K NÁM SESTUPUJE

Naše představa o Bohu určuje, jak s ním jednáme a mluvíme. A zda se mu chceme podobat.

Pohané si představovali svá božstva podle svých vládců. Ti byli silnější, chytřejší, mazanější než druzí lidé. Rozkazovali otrokům a nutili je k robotě. Poddaní se snaží získat přízeň svých vládců nebo božstev dary, službou, vlichotit se jim, usmiřovat si je. Tyrani a božstva vyžadují od svých poddaných jen tvrdou práci a oběti – poroučí jim prolévat krev na bojištích nebo oltářích.

Otroci před vládcem leželi v prachu. Jen výjimečně jim bylo milostivě dovoleno, aby pohlédli na jeho tvář.

I Hebreové byli původně pohany, ale Hospodin se jim představil: „Nejsem bezcitný otrokář, svévolný diktátor ani vykořisťující feudál a vy nejste mými otroky nebo nevolníky. Já vám dávám svobodu. Jste mými milovanými dětmi. Mám vás rád, sloužím vám (ne vy mně) jako Táta a Máma. Jsem jako Ženich a vy jste mou milou snoubenkou.

Až poznáte mou péči a štědrost, přilnete ke mně celým svým srdcem. Nebudete hledat jiné ochránce, jiná božstva. Budete tak bohatí, ... že si nebudete přikrádat z cizího.

Naučím vás rozeznávat dobro od zla, spravedlnost od nespravedlnosti a jak budovat dobré vztahy s druhými.“

Izraelité si vážili toho, že s nimi Bůh mluví a pečuje o ně.

Skrze Mojžíše pak dostali pokyny k vzájemnému soužití. Za tisíc let se z nich stal lid největšího soucitu s druhými.

Nás, původně pohany, zaujalo poznání Izraelitů o Bohu. Ježíš si získal naše srdce. Vydali jsme se s nimi na cestu poznávání Boha.

Přátelství s Bohem nás velice ovlivnilo. Učíme se od něj, jak jednat a vychovávat děti.

V Ježíši k nám Bůh sestupuje neslýchaným způsobem, stal se jedním z nás. Pracoval s námi, slavil, nikdy neměl žádná privilegia, přesto, že věděl, že zemře jako vyvrhel. Ve všem nám dal přednost.

Od Ježíše se učíme být dcerami a syny Božími, partnery v manželství, sestrami a bratry druhých lidí.

Bůh nám říká: „Moje přízeň vůči vám má svou cenu, nešetřím na vás, i když mě mnoho stojíte. Pro sebe si přeji jen jedno, abyste mou přízeň nehodili do bláta.

I vy svým dětem ukazujete, co životu a dobrému soužití prospívá a co mu škodí. Přejete jim, aby tyto vaše cenné životní zkušenosti přijali za své. Těší vás, mají-li se rádi navzájem

a odpovídají-li na vaše přátelství přátelstvím k vám. Přeji si od vás něco podobného,“ říká nám Bůh, „já první se ucházím o vás. Na mně vidíte, co znamená radost z dávání a ochotné služby druhým. Obdarovávám vás natolik, že máte z čeho rozdávat.

Mít rád je největším uměním. Naučím vás, jak přijímat a dávat. Poradím vám, jak pečovat o sebe. Kdybyste neměli rádi sebe, nepodařilo by se vám mít rádi druhé. Jen ten, kdo si váží a má rád sebe sama, ten rád rozdává a moudře slouží potřebným (tak aby nebankrotoval, nevyhořel, nezatrpkal a nekazil druhé). Budete-li dost pozorní a otevření, budete jako plná kašna, z které nahoře odtéká voda. Nebudete jako děravá nádoba, která je stále prázdná, nebudete žít ‚z ruky do huby‘. Budete bohatí, osvojíte si ode mne spravedlnost a milosrdenství; jako já jedním s vámi, tak se budete snažit jednat s druhými. Pak bude druhým lidem dobře s vámi a vám s nimi. Dal jsem vám svobodu, neboť přátelství si nelze vynutit. Samozřejmě, že ve vztahu s vámi také riskuji. K dobrému vztahu je třeba práce obou. Když by se snažil jen jeden a druhý by o přátelství nestál, nebo se příliš nesnažil, vztah se nepovede. Zvu vás na cestu. Bude to zajímavé a napínavé, jsem dobrodruh – největší druh v dobru,“ říká nám Bůh Izraele, i Ježíš.

ABYCHOM SI ROZUMĚLI

„Víra je prý darem,“ říkali, „nikdy jsem takový dar nedostala,“ pravila jedna paní.

Co k tomu povíme?

Je víra jen darem? Proč tedy Ježíš vytýká učedníkům malou víru? (L 17,5–6)

Mohu vás hubovat, že jste v loterii nevyhráli milion?

Prohlásí-li někdo: „Věřím, že naši sportovci přivezou z olympiády pět zlatých“, je to pouhé přání.

Slova „Věřím v Boha“ (lidově „na Boha“), ještě nemusí znamenat důvěru. Dábel o Bohu ví mnohem více než my, není ateista, nepopírá jeho existenci, ale nemá k němu dobrý vztah, nedůvěřuje mu.

Měl jsem jistotu, že mně maminka nedá do jídla utrejšch. Moje důvěra k mamince měla pádné důvody, stála na neotřesitelných zkušenostech s její láskou.

To, čemu nepřesně říkáme „víra“, má být důvěřujícím vztahem k Bohu, k jeho věrnosti.

Na začátku nerovnoměrného vztahu (rodiče k dítěti, Boha k člověku) je dar nezištného přátelství, přízně, na který chceme odpovídat svým přátelstvím. Každý dobrý vztah potřebuje stálou péči. Zanedbávání vztahu pokládáme právem za nevděčnost.

„Navždy jsi odpovědný za to, cos k sobě připoutal“, učí liška Malého prince.

Slepá důvěra je nedospělá, nezřídka nebezpečná. (Mnozí horlivě vykřikovali: „Věřím našemu Vůdci! Straně! Vládě.“ – I když lže, krade a vraždí?)

Písmo nás vede k ověřování důvěryhodnosti člověka i Boha. (Dt 18,15–22; Mt 11,7n.; L 54,54–57).

Důvěra k druhému člověku, i k Bohu, ovlivňuje náš život. Je-li druhý moudřejší než já a má-li mne opravdu rád, pak je pro mě přirozenou autoritou, mohu se svěřit do jeho rukou, mohu na něj dát víc než sám na sebe.

Objevím-li Ježíše jako Učitele a Přitele, mohu s ním dojít dál a výš než kam bych došel sám, jen podle svého rozumu a své odvahy.

Bůh o nás nesmírně pečuje, obdarovává nás. Říká nám o sobě a o nás mnoho krásného. Svá slova nechal zapsat (aby nedopadla jako v „tiché poště“) a my zkoumáme, zda jsou hodnověrná a můžeme jim důvěřovat.

Apoštolové řekli Ježíši náboženskou frází: „Dej nám více víry!“ Ježíš je napomenul: „O jaké víře mluvíte? Kdybyste měli víru tak malinkou, jako je zrnko hořčice, řekli byste této moruši: ‚Vyrví se i s kořeny a přesad se do moře‘, a ona by vás poslechla.“ (Srv. L 17,1–6)

Naše poznávání Božího přátelství k nám má narůstat, aby se co nejvíce blížilo jistotě.

Vážíme si toho, že s námi Hospodin mnoha způsoby komunikuje a že mu záleží na tom, abychom mu co nejvíce porozuměli. Nekonečnou štědrostí nám vypráví, kým pro něj jsme. Je pak na nás, abychom domysleli, kým je Bůh pro nás. Navíc s námi mluví naší, lidskou řečí, abychom si mohli ověřit, zda usuzujeme o Bohu správně. Kdo jiný nás obdarovává tak štědře a nezištně jako Bůh, kdo jiný o nás tak pěkně a pravdivě mluví jako Bůh. Známe věnování, které pod svůj dar připsal: „Pro tebe, člověče, byl stvořen svět.“

Mnoho rodičů se těší na své děti.

Ocenili jsme, když jsme z Bible vyčetli, že nás Bůh chtěl, těšil se na nás, přijal nás a přijímá nás.

Naši rodiče věděli, že někdy neposlechneme, budeme zlobit, uděláme jim ostudu nebo škodu. Bůh je nejlepší a nejvelkorysejší rodič; ví, že se vše nejprve učíme, nezoufá si z našich selhání, těší se na to, co z nás bude dobrého. Vkládá do nás ještě větší naděje než my do našich dětí.

Kdysi u nás pobíhalo děvčátko – Madlénka Korbelová. Nikdo netušil, že se jednou stane ministryní zahraničních věcí Spojených států amerických.¹

Bůh se těší, k čemu nás jednou dovede, apoštol říká: „Už teď

¹ Líbí se mi židovský vtíp. Někomu se líbili kluci, hrající si v parku. Ptal se maminky: „Jak jsou vaši chlapi staří?“ – „Soucidi je šest a lékaři osm.“

jste Božími dětmi, ale to není vše, těšte se na to, co z vás bude, až před Bohem dospějete.“ (Srv. 1 J 3,2)

Kdo se vydá naslouchání Písmu, bude žasnout, co se dozví.

LYDIE

Přišel za mnou do kaplanky mladý muž, který už nechtěl žít nevázaným životem.

Začal se připravovat na křest.

Po nějakém čase přivedl krásnou mladou ženu, s kterou před časem také žil.

Vyprávěla mně svůj příběh. Když jí byly čtyři roky a bratrovi jeden rok, zemřel jim táta. Přistěhoval se k nim tátův bratr a žil s mámou. Z jejich vztahu se narodili dcera a syn. Otčím byl sobec. Dětem nerad něco kupoval. Lydie stále nosila boty, které jí dávno byly velice malé. Měla zmrzačené nohy. Léta ji otčím sexuálně zneužíval. Brzy navázal vztah se sousedkou v domě. Na MDŽ s ním musely jít děti této sousedce gratulovat, mamince se neblahopřálo. O Vánocích pozval sousedku ke stolu, dárek měl jen pro ni – zlatý náhrdelník. Děti pak skrz prosklené dveře viděly, jak se sousedkou souloží v předsíni... Lydie vystudovala zdravotní školu, a jak to bylo možné, odešla z domu a pracovala jako ošetřovatelka v rekreační oblasti. Ve svém hladu po blízkosti šla z náruče do náruče. Když měla dvoustého chlapa, přestala je počítat. Stále hledala někoho, kdo by ji měl rád. Marně. Když přišla za mnou, denně pila litr rumu a kouřila šedesát cigaret.

Pustil jsem jí potichu Bachovu muziku z gramofonové desky a pak začal vyprávět o Bohu ... Tekly jí slzy jak hrachy.

Od toho dne úplně změnila život. Není jednoduché začít spát v posteli sama, bez iluze, že chlap, který jí tvrdí, jak mnoho ji má rád, bude třeba ten pravý. Přestala pít i kouřit. Začala objevovat Boží náruč. Nechávala se domazlovat a uzdravovat od Boha. To je možné v jakémkoliv věku.

O modlitbě

České slovo *modlitba* nás upozorňuje, že naše modlitby mohou být řečí k modle – k falešnému obrazu Boha, se špatným přístupem k němu, např. se snahou o manipulaci s Bohem. Boha k přízni přemlouvát nemusíme, je nám naprosto nakloněn. Připomínat mu, na co nemá zapomenout, nebo mu něco radit by bylo troufalé.

Sebe máme přemlouvát, se sebou potřebujeme hnout, abychom byli více Božím obrazem.

Každé setkání s osobností nás má pozvednout, obdarovat a ovlivnit, o setkání s Bohem to platí nejvíce.

Bohu nemusím vysvětlovat, jak na tom jsem a co prožívám, zajímá se o mě a ví o mně vše. Já se potřebuji dozvídat, jak Bůh přemýšlí, jaké má plány, jaké dary mně nabízí a co mně doporučuje.

Jeden anglikánský biskup řekl: „Abych se mohl minutu modlit, potřebuji se devětadvacet minut připravovat.“

Odmala jsme se učili soustředit na to, o čem přemýšlíme nebo co děláme, a vytrvat u toho patřičný čas.

Hospodin řekl Mojžíšovi: „Vystup na horu – a buď tam“. A Mojžíš tam nelelkoval.

„Hospodin mluvil s Mojžíšem tváří v tvář, jako když někdo mluví se svým přítelem.“ (Ex 33,11)

Zajímá-li nás něco, ponoříme se do toho tak, že neslyšíme a nevidíme nic okolo sebe a nevnímáme čas.

Do setkání s Bohem se nemáme nutit, máme hledat jeho krásu, krásu jeho přátelství, a ta nás pak uchvátí. „Kde je váš poklad, tam bude i vaše srdce.“ (L 12,34)

Okolo nás je nespočetné množství zajímavostí ... Ale nejzajímavější je člověk. V cizí zemi obdivujeme krásu přírody, všímáme si barev a vůní, architektury, ochutnáváme místní jídla, pozorujeme slavnosti, nasloucháme písním ..., ale nejlepší je, pozvou-li nás místní lidé k sobě domů, k rodinnému stolu a přátelskému rozhovoru.

Setkání se samotným Tvůrcem všeho je teprve úžasné.

Těší mě krása vyprávění o návštěvě Hospodina u Abraháma. Bůh se nevnucuje, šel jakoby náhodou kolem. A Abrahám hned vyšel mužům vstříc: „Pánové, přijměte mé pozvání. Proč byste jinak šli okolo mě“ (bydlel v široširé samotě). A pak jim snášel to nejlepší, co doma měl. Tak jednáme i my se vzácnými hosty.

ZPÍVÁ PÁRIA BARBIÉR

Požehnaná bytost šla kolem mého domu,
kolem mého, Barbiérova domu!

Vyběhl jsem, on se obrátil a počkal na mne,
na mne, Barbiéra!

Já řekl: „Můžu s tebou mluvit, ó Pane?“

A on řekl: „Ano“.

Ano, to řekl mně, Barbiérovi!

A já řekl: „Můžu jít za tebou?“

A on řekl: „Ano“.

I já, Barbiér!

A já řekl: „Ó pane, můžu zůstat u tebe?“

A on řekl: „Můžeš.“

I já, ubohý Barbiér!

Přeložil Jan Evangelista Bárta OFM
Lectures pour chaque jour de l'année –
Prière du temps présent
Cerf-Desclée de Brouwer, Paris 1970

MLUVENÍ K BOHU

K soužití s druhými je nutná komunikace (setkávání a do-mluva) obou stran.

Všechno stvoření chválí svého Tvůrce krásou a účelností své existence, ale člověk má výsadu, že o svém Tvůrci ví a je schop-
pen s ním navázat vztah.

Inteligentní lidé od pradávna vědí, že se nic neudělá samo. Sněhurka si v chaloupce všimla, jaký je tam pořádek, a že je na stole prostřeno. Ještě dřív, než v životě viděla prvního trpaslíka, bylo jí zřejmé, že tam někdo uklízí a někoho čeká. Kde se vzal svět, my, naše děti, rodiče, ... odkud přicházíme a kam a k čemu směřujeme? To je nekončící řada otázek.

Jako lidé vždy vzhlíželi k bohatším a mocným, tak zbožní pohané vzhlíželi nad sebe a přemýšleli, jak udržet dobré vztahy s božstvy. Nekonečným množstvím proseb a modliteb se k božstvům obraceli, ale nebyli si jistí, zda jim božstvo věnuje nějakou pozornost. Panovníci si také hleděli svého a poddaný je málokdy zajímal.

Usilovali o nějaké osvícení a hledali cesty k setkání s božstvy, snažili se je poznávat a porozumět jim.

Jedna indická pohádka vypráví, jak král půjčil slepým dětem na hraní slona. Dítě, které stálo u nohy, řeklo: „Slon je jako mohutný sloup.“ Děcko, které ohledávalo chobot, řeklo: „Slon je jako veliká hadice, která se hýbá.“ Dítě zkoumající ocas pravilo: „Slon je jako pružná štětka, ...“

I slepí lidé dokážou žít, i nevidomé děti jsou schopny vnímat lásku rodičů. I děti postižené slepotou, hluchotou a němotou zároveň se mohou radovat ze života a jeho darů.

Zbožní a ušlechtilí pohané pracně vystupují na horu poznání. Ne každá cesta vede skrze mraky až na vrchol a není každá stejně pohodlná.

Rodiče postupně vyprávějí dětem, kým pro ně jsou, a pak jim říkají, kým jsou rodiče pro ně, pro děti.

Tak to činí i Bůh. Jedna z jeho převratných zpráv nám oznamuje, že Bůh je tu pro nás (o tom se pohanům ani nesní). Bůh slouží nám, ne my jemu!

Izraelité svědčí o Bohu sestupujícím k lidem a o nabídce přátelství Boha k Izraeli. (Tento dar jsme si nijak nevysloužili.) Dokonce, když Judejci svou vinou opakovaně skončili v otroctví a naříkali nad svou bídou, Bůh jim znovu nabídl pomocnou ruku. Vám, ztraceným, hladovým a ubohým nabízím svou hojnost a přátelství.²

Jak se lze o Bohu něco dozvědět?

Prvním zdrojem poznání je zakoušení jeho péče, ochutnávání darů života a darovaného světa.

Druhým je slovo Boží a třetím slavení přátelství s Bohem skrze svátosti.

Zkusme o tom postupně uvažovat a ochutnávat.

² Všichni, kdo žízníte, pojdte k vodám, i ten, kdo peníze nemá. Zadarmo se u mě zásobte.

Poslechněte mě a budete živi! Obnovím s vámi smlouvu svého přátelství, kterou jste porušili.

Dotazujte se Hospodina, dokud je možno ho najít, volejte ho, dokud je blízko.

Svévolník ať opustí svou ničemnou cestu; nechť se vrátí k Hospodinu, slituje se nad ním, vždyť odpouští mnoho.

S radostí vyjdete a budete vedeni v pokoji. (Srv. Iz 55,1–12)

DOBROŘEČENÍ NAD BOHATSTVÍM ŽIVOTA (první stupeň modlitby)

Zkusme začít naším „dětstvím u Boha“.

Mnoho rodičů se těší na děti. Pak svou péčí ukazují dětem, kým pro ně děti jsou. Malé dítě ještě nerozumí naší řeči, ale skrze jídlo a libé pocity láskyplnou péčí rodičů zakouší. Později je dítě schopno i rozumem poznávat, kým pro něj rodiče jsou.

Maminka nám uvařila krupičnou kaši, někdy ji posypala strouhaným perníkem s cukrem, nebo polila medem. To byla dobrota! Rodiče nám pak ukazovali, kde a jak včely med sbírají. U pana včelaře jsme viděli, jak včely v úlu pracují, a později jak se med z plástů vytáčí.

Maminka nám vyprávěla: „Nejen med, vše je od Boha, rostliny, květy, nektar, včely, včelaře, naši chuť, ... to vše vymyslel Bůh a vy se o těchto velikých zajímavostech budete učit ve škole.“ Také Hospodin nám svou štědrostí sděluje, kým pro něj jsme. A naší – lidskou – řečí nám vypráví, co od něj můžeme čekat a kým je on pro nás.

Už malé děti vše pozorují, prozkoumávají, případně ochutnávají, co jim přijde pod ruku. Později nesčetněkrát kladou otázku: „Proč“?

Naučili jsme se žasnout nad nesmírnou krásou světa a života. Kolik je odstínů barev? Milion? Kolik je odstínů zelené? Vůně je prý několik milionů. Jaké množství dobrých jídel a pití jsme už ochutnali. Jaké množství tvarů mají rostliny, živočichové a všechno stvoření. Podmořský svět, makrokosmos, mikrokosmos, hmota, lidské tělo ... Obdivujeme, s jakou inteligencí je vše vymyšleno a jak do sebe všechno zapadá.

Ve školní jídelně jsem při obědě paní učitelce vypravoval: „Včelí larva je tři dny krmena mateří kašičkou, pak medem

a pylem. Za prvních šest dnů zvětší svou hmotnost pětsetkrát a čtyřikrát se svléká, stará ,kůže‘ jí je malá. Představte si, že kdyby naše dítě rostlo stejným tempem, do týdne by vážilo jako hroch.“ – „Příroda je moudrá“, pravila paní učitelka. Pomyslel jsem si, kdepak asi ta moudrost sídlí, na horách, pod vodou nebo v travinách ...?

Biblické vyučování nám ukazuje, že všechna krása světa a bohatství života má původ v Tvůrci.

Za každou dobrou věcí se učíme objevovat milujícího dárce a Dárce. Objevit, že dary od Boha jsou osobní, je velice obohacující.

„Jahody na stráni jsou pro tebe“, říká Bůh, „nashbírej si jich, kolik chceš.

Zpěv ptáků, rozkvetlý strom, krásný mrak – jsou také potěšením pro tebe. Jsem rád, že se ti líbí.

Vzduch, voda, slunce, jídlo, rodiče, děti jsou mým darem i tobě.“

Je příjemné být bohatý.

Poznání, že někomu stojíme za pozornost, nás povznáší.

A dárce chceme vyjádřit alespoň svůj obdiv a vděčnost.

DOBROŘEČENÍ

Izraelité si pozorně všímají Boží štědrosti a dobrořečí za ni Bohu. Takovému vyjádření říkají beracha – dobrořečení.

Dobrořečení je dobrým mluvením o Bohu a o lidech, je součástí naší kultury (zdravíme se navzájem, usmějeme se na druhého, pochválíme, poděkujeme, poprosíme, rozdělíme se, nabídneme pomoc ...).

Izraelité vědí, že Bůh není na naší vděčnosti a na našich modlitbách závislý, ale naše modlitby jsou odpovědí na Boží přejícnost. Poděkovat je nejmenším projevem slušnosti, spravedlnosti a vděčnosti.

Dobrořečení obnáší velikou šíři „dobrého mluvení o Bohu“:
žasnutí nad pozorností Dárce a jeho štědrostí,
obdiv, chválu, oslavu, vděčnost,
ocenění za velikost stvoření a tvoření,
úctu, uznání nezasloužené péče,
vyznání jedinečnosti Hospodina, děkování ...
Také prosbu a žehnání (obojí je ale třeba osvětlit).

Škoda, že naši liturgové nevyužívají bohatství češtiny a berachy překládají slovem požehnání.

V modlitbách českých křesťanů i židů se vyskytují slova: „Požehnaný jsi, Bože ...“, ale to je nedorozumění. Nevím, jestli jsme to opsali od českých židů, nebo oni od nás. Lidé přece nemohou žehnat svému Tvůrci. Potřebujeme si v tom udělat pořádek a nemást sebe a druhé.

I my se od Izraelitů učíme každou dobrou věc přijímat jako osobní dar od Boha.

Základní slovní formou dobrořečení je:

„Chvályhodný je Hospodin, který ...“

„Dobrořečíme, chválíme ... tě, Bože náš.“

Skoro každá modlitba Izraelitů dobrořečením začíná a končí.

Např. v modlitbě Davidově. (1 Pa 29,10–20)

I chvalozpěv Zachariášův a Ježíšovy matky vycházejí ze starých židovských dobrořečení (berachot).

Bohu dobrořečíme nejen slovy, celým svým životním postojem odpovídáme Hospodinu na jeho přátelství.

Ale dobrořečení také slouží nám, slovy dobrořečení si znovu připomínáme, jak významné místo před Bohem máme. Dobrořečení nás uvádí do správného vztahu k Bohu, k lidem, věcem a světu, k práci a slavení – s Bohem můžeme dotvářet svět a rozdávat z jeho bohatství a naší práce.

Umění dobrořečit se učíme, chceme mluvit s Bohem patřičně, pečlivě a inteligentně.

Učíme se od Izraelitů, jsou starším lidem Božím, než jsme my, kristovci. A jsou i našimi staršími bratry v královském kněžstvu (Ex 19,6).

Poznání, kterého se jim od Boha dostalo, i jejich zkušenosti jsou nanejvýš cenné i pro nás. (Přijali jsme od nich většinu duchovního bohatství. Nikdy jim nebudeme dost vděční.)

Ježíšovi učedníci žili ze zkušenosti svých předků a ze zkušenosti s Ježíšovým přátelstvím.

Ježíš zná Boha úplně, beze zbytku; jeho vyučování modlitbě je vrcholem umění komunikace s Bohem.

Ježíš nás přivádí k vysokému porozumění Bohu, k poznávání Božích úmyslů a plánů, k objevování, proč a k čemu nám Bůh své dary dává. Ten, kdo je užívá v souladu s Božím záměrem, ten dělá Bohu radost, spolupracuje s ním, dělá čest jeho jménu a svým počínáním chválí Boha.

Ježíš nás vyladuje na Ducha Božího a odkrývá nám pravý a nejhlubší smysl našeho života, abychom rostli k Božímu obrazu.

Prohlásí-li pak i o nás, že jednáme jako jeho lid, královské kněžstvo, zvláštní vlastnictví a můžeme být jeho chválou, okrasou a věhlasem (srv. Ex 19,6; Dt 26,28–29), nebude nám už nic chybět.

Ježíš se uměl radovat ze života a každý den mnohokrát dobrořečil Otcí.

Evangelia popisují:

Ježíš děkoval Otcí za to, že se věnuje „maličkým“.

(Mt 11, 25–27)

Při velikonoční Hostině dobrořečil Otcí chlebem a vínem.

(Mk 14,22–24)

Vzal pět chlebů a dvě ryby, vzhledl k nebi a děkoval Otci.

(Mk 6,41)

Bral děti do náruče a dobrořečil nad nimi.

(Mk 10,16)

Ježíš „u Lazara“ řekl: „Otče, děkuji ti, žes mě vyslyšel“.

(J 11,41)

Apoštol později napsal: „Všechno, cokoliv mluvíte nebo děláte, čiňte ve jménu Pána Ježíše a skrze něho děkujte Bohu Otci.“
(Ko 3,17)

Beracha – dobrořečení – byla už před Ježíšem, ale Ježíš ji dovedl k nejvyšší úrovni.

Dobrořečení je nám nejvyšším vzorem modlitby.

Víme, že Izraelité žili dva tisíce let jako vyhnanci v cizích zemích, bez jakékoliv obrany, často pronásledovaní v pogromech. Přežít jim pomáhalo vědomí, že jsou Božím lidem. Aby si udrželi zdravé sebevědomí, naučili se stokrát za den si všimnout Božího obdarování jako osobního daru.

Ještě za Marie Terezie nesměli židé vlastnit půdu, nesměli provozovat řemesla, jen jeden syn z rodiny se mohl oženit – aby se v Říši nerozmnožoval počet židovských rodin. Katolík u soudu přísahal na kříž, protestant na Bibli. Izraelitům jsme nařídili stát na kůži divoké svině a přísahu museli začít slovy: „Já, nečistý žid ...“

Aby židé přežili v křesťanských zemích s hrdostí, rabíni řekli: „Naše bohatství nespočívá v majetku a přízni gójů. Jsou ještě jiné hodnoty, které nám nikdo nemůže odeprít. Stodvacetkrát za den si budeme všimnout Boží přízně a dobrořečit za ni Nejvyššímu.“

Děkuji Bohu za to, že se dožili nového dne, že vidí, za hodnou ženu a chytré děti, za krásu východu a západu slunce, za to, že se mohou obléci, studovat Písmo...³

Všímám-li si jedinečných darů života, mám-li je za jedinečné

pozornosti Boha pro mě a dobrořečím-li za ně, jako bych po kapkách upíjel ze vzácného vína. Duch – latinsky Spiritus – mě pozvedá, oblažuje a povznáší vzhůru víc než špiritus – alkohol (a nemá žádné neblahé účinky). Znáte nějaké lepší antidepresivum?

ZŮSTALI JSME POZADU?

Vážíme si rodinného dědictví. Půl století jsem před jídlem používal zděděnou modlitbu: „Bože, požehnej nás a tyto dary ...“ Až jednou jsem si položil otázku, co má Bůh s jídlem udělat. Prosbě o požehnání lidem jsem už trochu rozuměl, ale co má Hospodin ještě přidávat k jídlu (naše maminka výborně vařila)? Není chléb dostatečným darem? Co Bůh má přidat k máslu?

Když jsem se začal zabývat židovskou berachou, potkal jsem v Talmudu krásný příklad k vyučování o modlitbě.

Část z něj převyprávím.

Jeden člověk šel pouští. Byl vyčerpaný, měl hlad a žízeň. Našel strom, jehož plody byly sladké a jeho stín byl blahodárný, a skrýval se pod ním pramen. Napil se vody, snědl trochu ovoce, a na chvíli si odpočinul ve stínu.

³ Byli jsme na návštěvě u nových přátel. Na pohovce ležel trochu pokroucený dvaapůlletý hošíček, vážil šest a půl kilo. Je úplně odkázaný na pomoc druhých, nikdy se sám neustrojí. Ale rodiče se o něj obětavě a obdivuhodně starají.

Když jsme byli malí, maminka nás strojila a nahlas pojmenovávala, co si máme obléknout. Postup jsme si časem zapamatovali a už na něj vůbec nemyslíme. Ale když se u jednoho úctyhodného pana profesora začala projevovat skleróza, napsal si postup oblékání a svlékání. Až jednou naříkal: „Ponožky mám, košili mám, kalhoty mám, kabát mám, boty mám, čepici mám – ale kde jsem já?“

Oba ty příběhy mně potvrzují, že nic není samozřejmostí, můžeme přijít i o to, co máme.

Když se vydával na cestu, řekl: „Ó, strome, strome! Jak ti mám dobrořečit?

Aby byly tvé plody sladké? – Vždyť jsou!

Aby byl tvůj stín příjemný a dalo se v něm odpočívat? – Vždyť on takový je!

Aby tě napájel? – Vždyť takový pramen máš!

Ať tedy se ze všech semen stanou stromy jako ty!“

Došlo mi, že jsme nedovzdělaní oproti židům a že jsme zůstali trčet v některých pohanských představách o Bohu.

Nemáme promyšleno, co máme dělat my, a o co smíme prosit Boha, protože to sami nedokážeme.

Potraviny pochází od Tvůrce a my, lidé, z nich uvaříme chutné jídlo. Je na místě poděkovat Bohu i těm, kteří jídlo připravili.

Jídlo je dostatečně závratným darem od Boha a lidí a nepotřebuje už od Boha nic dalšího. Je už jen na mně, abych jídlo správně ocenil a využil v souladu se záměry Boha.

Vidím-li, jak jsem skrze jídlo propojen s lidmi, kteří na něm měli podíl, umím-li jim poděkovat, jsem-li za „chléb“ vděčný, jestli s ním dobře zacházím, jestli mi je k prospěchu, jestli vím, že mi Bůh dává víc, než nutně potřebuji – abych měl z čeho rozdávat, umím-li se dělit s potřebnými, pak patřičně odpovídám na Boží dar. Žiji-li podle Božích plánů – pak i mé stolování je radostí a modlitbou. Sloužím-li životu (svému i životu druhých), naplňuji poslání, které mi Bůh na zemi svěřil.

Židé, na rozdíl od pohanů, nemají posvátný a profánní prostor. Některá místa a věci jsou vyhrazeny a určeny pro zvláštní účely, ale nejsou posvátné v magickém smyslu.⁴

⁴ Dopisní papír má své určení, nečmáráme si na něm, dbáme i na grafickou úpravu textu.

Jdu-li do lesa nebo do společnosti, vyčistím si a naleštím boty – jdu do svatyně Boží.

Nešeredíme s jídlem, natož s Tělem Páně při liturgii.

Nic z toho, co vyšlo z Boží mysli, ruky a srdce, nemá nižší hodnotu.⁵

Židovská modlitba nad jídlem říká:

Dobrořečíme ti, Hospodine, Bože náš, Králi světa – jenž živíš celý svět svou dobrotou a přízní, milostí a milosrdenstvím, jenž dává jídlo každému stvoření, neboť jeho milost trvá na věky. Díky jeho nesmírné dobrotě nám jídlo nikdy nescházelo a nikdy scházet nebude, ... neboť – díky jeho velikému jménu – živí a podporuje všechny, udílí svá dobrodiní všem a připravuje potravu všem svým tvorům, které stvořil.

Chvályhodný jsi, Hospodine, jenž živíš všechny bytosti.

Dobrořečení nad jídlem je nejstarší a nejdůležitější modlitbou ze všech bohoslužebných obřadů.

I Ježíš při své Hostině dobrořečil nad chlebem a vínem a význam tohoto dobrořečení jedinečně povýšil. Jeho Hostinu proto také nazýváme Eucharistií, největším děkováním.

(Evangelia nezaznamenala slova Ježíšova dobrořečení, protože je všichni znali. My si je odvozujeme.)

Už od Mojžíše Izraelité vědí, jak velikým předmětem božské pozornosti jsou. Vědí, že jsou na zemi hosty a přistěhovalci, nevlastní život, děti, zem, půdu, vše je pro ně osobním darem Tvůrce. To je pozvedá a osvobozuje od zhoubného dychtění. Jsou milovanými dětmi Božími, nejsou vykořisťovaným a využívaným proletariátem bez prostředků. Jsou uživateli darů země a mají vše.

Vědí, že svět je pro nás „svátostí“ – místem vědomého setkávání s Bohem. Křesťan by to měl vědět ještě více.

⁵ Nečistě věci a košer věci v Bibli jsou obranou proti pohanskému myšlení.

Člověk osvícený Božím slovem nahlíží, že věci mají dvojí tvář, jednu viditelnou, druhou skrytou (ta je větší, bohatší). Např. odmala víme, že chléb je nám potravou a slunce je zdrojem života, ale pak jsme objevili druhou úroveň: chléb i slunce jsou darem Božím.

Beracha vidí vše jako dar od Dárce a dobrořečí Dárci.

Modlitba dobrořečení nám není povinností, ale radostnou potřebou (tak jako pozdrav, úsměv ...). Vychází z našeho žasnutí a vděčnosti nad dobrotou Boha, je vyznáním našeho královského postavení před Bohem.

Izraelité (my k nim smíme patřit) svým životem chtějí oslavit Boha. Dokonce dobrořečíme Bohu, i když nás potkává něco zlého. Ne proto, že bychom se těšili z utrpení, ale navzdory nouzi neochvějně doufáme v záchranu, v naplnění Božího království – to bude krásnější než naše pozemské přebývání a bude bez konce.⁶

Srv. židovskou modlitbu „V případě nemoci“ a „Při umírání“.⁷

⁶ Podobně někteří lidé třeba za války obětavě a nezištně položili svůj život pro svobodu své země.

⁷ **V případě nemoci**

„Ve své slabosti se obracím na tebe, Hospodine, protože jsem dílem tvých rukou. Tvá síla a tvá odvaha jsou v mém srdci a tvá léčebná síla je v mém těle. Buď vůle tvá obnovit mé zdraví. Má nemoc mě naučila, co je důležité a co nedůležité. Víím, jak jsem závislý na tobě; naučily mě to bolest a utrpení. Až budu vyléčen, nechci nikdy zapomenout na toto drahé poznání.

Posil mě, Hospodine, a ochraň mě svou láskou. Vyleč mě, a budu vyléčen; zachraň mě a budu zachráněn.

Chvályhodný jsi, Hospodine, jenž je věrný a milosrdný léčitel.“

Při umírání

Umírající, když cítí, že se blíží jeho smrt, má pronést toto vyznání:

„Vyznávám před Tebou, Hospodine, Bože můj a Bože mých otců, že jak mé uzdravení, tak i má smrt jsou v tvých rukou. Buď vůle tvá, abys mě uzdravil úplným uzdravením, avšak jestliže je má smrt tebou již pevně určena, přijmu ji v lásce z tvých rukou. Ať je má smrt usmířením se všemi hříchy, přestoupeními a poklesky, kterými jsem před tebou vinen. Poskytni mi